

Dat de berichten van de Haas, hoe vaag ook, over de aanwezigheid van guerrillatroepen op West-Java bij Egerton Mott en Quéré de behoefte versterkten, geheime agenten op Java te infiltreren, spreekt vanzelf; zij gingen daarbij aan het gegeven inzake Kesilir bijzondere betekenis toekennen: daar zouden zich immers 'vele duizenden' Europese mannen bevinden; verondersteld werd dat men een aantal hunner zou kunnen bewegen, naar Australië te ontsnappen.

★

Na de mededelingen van de Haas en de zijnen verliepen meer dan zes maanden voordat weer een rapport over Java werd ontvangen: magere mededelingen van een Duitse matroos, wiens blokkadebreker begin maart '43 tot zinken was gebracht maar die in augustus '42 van Tandjong Priok uit één dag Batavia had kunnen bezoeken; hij had er kunnen spreken met uit hun internering bevrijde Duitsers en 'volgens hen', aldus Furstners staf (die door de Britse *Admiralty* was ingelicht) aan van Mook, 'werden de zich in gevangenschap bevindende Nederlanders en andere gevangenen zeer slecht behandeld . . . De inlandse bevolking scheen over de van de Japanners ondervonden behandeling zeer ontevreden.'¹

Dan werden begin november '43 aan van Mooks departement door het Britse *War Office* mededelingen gezonden van vier Japanse krijgsgevangenen die op Java krijgsgevangenen van het Knil aan het werk hadden gezien – zij hadden niets van belang kunnen berichten.

Wèl van belang leek wat in januari '44 bericht werd door vier uit de Oostelijke Molukken afkomstige Indonesiërs², door zeven krijgsgevangenen (van onbekende nationaliteit) en door één Javaan en één Madoerees die door een Geallieerd oorlogsschip van een Japans vissersvaartuig waren gehaald. Van der Plas seinde begin februari uit Australië aan van Mook dat de Japanners 'in oosthelft Archipel' 'barbaars' optraden en dat de gevolgen daarvan niet waren uitgebleven: 'bevolking . . . ziet reikhalzend uit naar bevrijding' (die laatste bijzonderheid werd door van Mook

¹ Bericht, juli 1943, van Furstners staf aan van Mook (a.v., MK, M 180, A 8 I). ² Dit waren bewoners van een klein eiland, ca. 300 km ten zuidoosten van Ambon, die, toen daar de bemanning van een Amerikaanse bommenwerper die een noodlanding had gemaakt, door een *Catalina*-vliegboot werd opgehaald, naar Australië waren meegegaan.